

**megszerzéséről tárgyal
in-vállalat**

csolódják az Ullstein-vállalathoz. A nemzetközi politikai, kulturális, gazdasági hírszolgálat volt a legfőbb erőssége a kérdéses bécsi napilapnak, amely a kis osztrák közársaságra támaszkodva, sok vonatkozásban még mindig tartani tudta az egyensúlyt a nagy világlapokkal. De ezt sokkal könnyebben tehetné meg akkor, ha összekapcsolódna a *Vossische Zeitung* lapkonzernjével, hiszen az Ullstein-hírszolgálat hálózata kétségkívül a legjobban kiépített hírszolgálati szervezetek közé tartozik. Viszont a nagy bécsi napilap külföldi munkatársai között van nem egy, aki bizonyára értéket jelentene a német lapvállalat számára.

A tárgyalások állítólag már igen előrehaladt stádiumba jutottak, és közel állanak a perfektáláshoz. Politikai nehézségek nem merülhettek fel, mert a *Vossische Zeitung* nagyjából ugyanazt az irányt képviseli, mint bécsi lapjáról, tehát csak a *technikai és a pénzügyi kérdések rendezéséről* van szó,

annál inkább, mivel a bécsi lap főleg az osztrák politika kérdéseivel szemben természetesen megtartaná teljes függetlenségét. Az összekapcsolódás az Ullstein-vállalattal egyrészt a külföldi hírszolgálat költségeinek erős csökkentését jelentené, másrészt pedig egyes irányokban biztosítana a bécsi napilap számára gazdasági háttérrel a német birodalmat is.

Vannak, akik némi rezignációval beszélnek Bécsben arról, hogy egy európai jelentőségű osztrák lap így egy német vállalat — fiókjává lesz: de ha létrejön a tranzakció akkor biztosítani fogja azt, hogy *Bécsnek tovább is marad egy minden irányban európai rangú nagy reggeli lapja*, és ez Bécs szempontjából inkább nagy eredmény, mint vesztés. A bécsi lap vezetésében természetesen nem következnek be változások, amint a lap főszerkesztője nem adná fel gazdasági érdekességét sem a lapnál, csak éppen valamilyen formában megosztaná gazdasági érdekességét az Ullstein-vállalattal. A kapcsolat kiépítését csak megkönnyítheti az, hogy a bécsi napilap súlyos nevű munkatársai közül néhány már régebről amúgy is kapcsolatba került az Ullstein-vállalattal.

A tegnapi ködlovagjal

A pesti polgármester: az utolsó tekintetes úr

Írta: Krúdy Gyula

II.

Ki emlékszik már manapság azokra az ódon, zordon, sötét börtönökre, ahol hajdanában a pesti gyermek napjait töltötte, ahová iskolába járt?

En még emlékszem egyik-másik ilyen züllött épületre, ahová külvárosiasan nyikorgó kapun, düledező grádicson jutott be a szegény pesti Twist Olivér... Valóban Dickens szívreható gyermekeit juttatták az ember eszébe, ha akár a régi Damjanich uccai, akár a régi arénaúti elemi iskola környékén sétált. Toprongyos és haláljelekkel bőségesen arculatú gyermekek között vörösorrú iskolaszolga tartja fenn seprűjével a rendet; ama régi, egészségtelen, bágyadt, pállott, poros, száraz iskolaszag helyett itt egyszerűen külvárosi kanális-szag van; gyakran dugja ki patkány az orrát valamely lyukból az Olivérek mulattatására; téglával vannak kirakva a tantermek és a tanító a tavaszt várja, mikor nyitott ablaknál taníthat.

Szívszorogásos volt a belépés az ilyen ódon házba, ahol éjszaka bizonyára régi kis holt gyermekek kísértének, akik betegségüket az iskolában szereztek, míg napközben nagyhasú igazgató bömböl (mert abban az időben még csak nagyhasú ember lehetett igazgató), jelentéseket ír a városi tanácsához későn jövő tanítóiról és néhány napján ez az őrmester „bemege a tanács-hoz”: a tanszemélyzet remegve várja vizsgálókezését: vajjon kit jelentett fel, kit helyezett el a város másik oldalára, kit

akar nyugdíjba kergetni? — Ezekbe a régi iskola-börtönökre valóban illett ez a gonosz porkoláb, akinek haragosságától vagy nyájasságától egyformán rettegetek a kis tanítónők.

Elviselhetetlen volt idegennek a huzamosabb tartózkodás ezekben a szobákban, ahol a mennyezet beomlásal fenyegetett, a kályha alattomosan füstölt, az ablak homályos volt, hogy a gyermekek ne láthassák az égboltozatot és a tanító lelkileg és testileg utálta a gyermekeket. De hát ő is csak ember volt, szegény, rossz tulajdonságokkal és bujkáló gonosz ösztönökkel, amelyek ezekben a börtönökben természetesen kifejlődtek. Általában a régi tanítónak nem lehetett az iskolában jókedve, ha ilyen passzióhoz volt gusztsa, elmehehetett este a kocsmába. Ment is, míg végül felcsapott anarchistának vagy kortesnek. Amint ez már régi szokásuk a börtönből kiszabadultaknak.

Hát még az a szerencsétlen tanítónő, aki kebeléhez szorított oklevéllel, kezében imádsággal örzött kenyérkével, lábában örök futamodással a nehéz megélhetés felé, szívében bánattal az elszanyagott ifjúság miatt, gondolataiban elkeseredve más, boldogabb nők iránt: — hogyan érezhette magát e patkánylakta, porkoláb-hangú, udvariasságot régen felejtett tanítók, difteritisz-képző leánykák társaságában? Ezek a boldogtalan tanítónők többnyire jó családból való lányok voltak, akik az ifjúság hajnalhasadásából fohászokozva emelték fel szemüket a

tanítónői diploma felé. Majd biztosítva lesz megélhetésük akkor is, ha egy férfi nem boldondul meg a kedvéért a szupé-csárdás alatt. Majd ruhát varrathatnak maguknak a szomszéd kisasszonnyal, aki csak varrónő maradt. Majd eltarthatják öreg szüleiket és nyáron valamely olcsó felvidéki fürdőhelyre utazhatnak, ahol kedvükre dalolhatnak a szoknyalombos fák alatt... És az ifjúság reményeinek mulásával, íme, hervadásra ítélték eljuttottak a kenyérkéhez, de a mindennapiért rabkosztot kellett enni, börtönben ülni, napról napra veszíteni az egészségből és lassan lemondani mindenről, amiért egy nőnek érdemes élni a világon.

Ki emlékszik még a boldogtalan épületekre, amelyek a főváros uccáin éppen olyan rémületet keltenek mutatkozottak, mint a háborzongató kórházak, a fekélyes koldusok, a rongyos emberek, a nyomor, az ijesztő szegénység és az volt a homlokzatukra írva, hogy: fővárosi iskola? Ki emlékszik még e házakra, amelyek örökös rabszolgaságot, gyermek-szomorúságot, társadalmi rend ellen való elkeseredést, sápasztó hiábavalóságot és áfistó céltalanságot kiáltottak léghuzamos kapuikkal a járókelő felé? Ki emlékszik még az apa rettenetére, amikor gyermekét először bevezette a tömeglakásba, — a gyermek első kétségbeesésére, amikor megint iskolába kellett menni —, e betegségek, szennyek, férgek, amelyeknek ugyancsak az iskola volt az otthonuk?

Régi boldogtalanságok tanyája, ódon madár-börtön; vén kedvgyilkos kalitka; gyermekkorból visszavigyorgó rémület: isten veled. Jött egy Bárczy István nevű fiatal ember — akit az öregebb urak még mindig Sacher néven emlegetnek —, csákányt emelt a gyermeknyomor romantikájára. Ha még élt volna akkor az angol regényíró, ama Boz, és Pesten élt volna, Bárczy tanügyi tanácsossága óta szegényebb lett volna egy témával. Nem tartozott többé a kedves gyermekkor kalandok közé az iskolakerülés, amint a régi iskola eltűnt a földszinéről.

— Ennek a vállas, középtermetű, tanítós hajviseletű férfiúnak, aki *Bárczy István* néven jódarab időre beírta nevét a boldog Budapest történetébe, tulajdonképpen közművesnek kellett volna lennie, — mondta egyszer valaki, aki nem mindig örült annak, ha egyes uccákban megint csak elzárták a gyalogjárót valamely iskolaépítkezés kedvéért.

Hát meg kell adni ennek az egykori dalárdistának, hogy nagyon szerette a malter-szagot. Csak csinos, tiszta, kényelmes iskolában lehet tanítani és tanulni, — mondogatta és úgy építkezett, mintha ezentúl a budapesti anyák esztendőnként legalább két tankötelet hoznának a világra. Egymás után bújtak ki a földből azok a pirostéglás, nagyablakos, fehér lépcsős, nagytermes, szellős, mosolygós épületek, amelyek úgy állottak meg valamely ucca közepén, hogy kilométernyire mosolyogtak a járókelőre. Ha akartad, nézhetted őket palotának is, ahol egészséges, boldog emberek töltik az életüket, de gondolhattad, hogy

hetedik határban az a bizonyos vadkerti erdő, valami nagy szomorúságnak került a hátlójába...

A fák dermedien, szinte elképedve állanak: lomb, levél nem mozdul rajtuk... A megrettent birkák ijedten hallgatóznak... Bojszi, a puli nyoszorógni kezd, — s a kóbor szellő lelkendezve nyargal a hírrel, amelyet aztán a visszhang közvetít buckáról buckára, bokorerőtől bokorerődig:

„Selyem erdő gyászba van,
Selyem erdő gyászba van...”

A bojtár meg csak fújja, billegeti a sírórívó, jajgató, sívalkodó furulyát, ahogy következik:

„Selyem erdő gyászba van,
Bogár Imre halva van...
Bogár Imre halva van...”

Mintha csak csoda történt volna: mert hogy már alkonyodik, a bucka keserves zöldje s a kisbokor erdők elkezdnek könyvel harmatozni... S a fák szinte meggörnyednek és felnyögnek az alkonyi szélben, keserű lombcsóválással:

„Bogár Imre halva van...”

Mekkora bánat!... Minő szomorúság!...
„Bogár Imre halva van...”

Ó volt a leggavallérabb, a legszebb gyerek a buckában... Itt nyargalászott, itt fütyörészett, itt kacagott még a minap is... És most mindennek vége; nem látja a bucka, nem látja a kisbokor erdő; nem látják a gatyásfák és az árvalányhajak — soha, soha többé Bogár Imrét...

*

Vakációzó diákok voltunk... Egy este, kűn a tanyán, a kukoricás szelen, nyúlra lestünk... Besötétedett... A hold kísértetiesen kelt, s a kukoricaszárak száradt levelei fenyegetően zörögtek... A fűzfák odvaiban kűvök vihákozt és hűvös szélroham támadt: amitől összeborszongva hazamenésre gondoltunk...

Hirtelen, mielőtt még fölállhattunk volna, nagy messzeségből kétségbeesett sírás támadt... Tenger távolból, mert annyira vékonyka volt csak, mint hogyha pókhálóban vergődő szűnyog cincogna...

— Űti az a beste Macsoda a feleségét, — sügta a kisebbik öcsém háborogva...

— Bizonyosan fölívott megint, — dör-mögte a másik.

— Ugyan... Nem is arra van a Macsoda tanyája... Hanem erre, balra...

— Hát arra ki van?...
— Arra?... Várj csak... Nem tudom... Arra nincs is tanya...

— De mégis gyalázat!... Halljátok?... Agyonverni szegényt!...
— Bizonyosan mikor látta, hogy részeg, elszökött hazulról, az meg utólrta a szerencsétlent...

— Hát azt a fűzfán fűtyülő rézangyalát ennek a világnak: hagyjuk?...
— Hát hagyjuk?...
— Előre!

— Várjatok... Törjön le előbb mindenki erről a fűzfáról egy-egy hatalmas fűtykóst... És ha elkapjuk a kutyát, addig ütjük, míg csak el nem nyúlik... Hadd tudja meg, hogy mi az, asszonyt verni...
En hatodik gimnazista voltam, s a két öcsém közvetlenül alattam járt...

No, jaj neked, Macsoda!...
Elkezdünk szaladni a hang irányában, a félhomályban gyakran orra bukva, — amittől még csak dühösebbek lettünk...

A sírás, sikoltás meg mindig hallhatóbb lett és lassanként teljesen megbolondított bennünket...

Önkéntlenül bunkós végére fordítottam a husángot, hogy egyetlen csapással végzhessek Macsodával...

— Kitaposom a belét! — hörgött mellettem az öcsém...

Agyon is vertük volna, annyi szent, mint a veszett kutyát, — de a síránkozás hirtelen fölhalt...

— Leütötte... Gyerünk, keressük meg... Fél éjszakán csetlettünk, botlottunk, keresve szegény Macsodánét, — de hiába...

— Gyerünk a tanyájukra! — mondom.
— Gyerünk!...
És beállítottunk...

— Hahó!... Ki van itthon?... Dugja ki az orrát!...

Előállt a kocsis.
— Hol a gazda?...
— Nincs itthon...

— Hát a menyecske?

— Az se...

— Hát hol vannak?

— Fölutaztak még tegnap Pestre... Vető-gépet vesznek...

Azt a rézangyalát!

*

Hát csak így úgy lehet: tündér ingerkedik velünk... Hiteget, csalogat, — mert ember nincs azon a tájon...

— Tündérek nincsenek, — mondta a kisebbik öcsém, — se boszorkányok, — a piaristák szerint...

— De angyalok azok vannak ugye?...
— Azok vannak...

— Nahát, csak fogd be a szád... Ami nincs, az nem sír, nem jajgat és nem mókázik... Addig hajszoljuk, lessük, míg meg nem fogjuk... Idő van bőven... És ha megfogjuk, én feleségül veszem, mert szerelmes vagyok a sírásába...

— Az ám: de a tündér az pogány!...
— Nem baj: majd megköröszöztölik a piaristák!...

*

És ettől kezdve szakadatlanul a tündért hajszoltuk...

Fölkutattuk az egész buckát... A csöndes dombokat s a sok-sok néma völgyet, amerre még a madár se száll...

Bementünk a kisbokor erdőbe, félrehajtottuk a boróka, rekejtve, kőkény sűrűjét és körülzaladtuk a gatyásfákat...

S a tündér hol itt, hol ott és mindenütt ott sírt, zokogott, csak ott nem, ahol kutattuk...

Egyszer aztán öreg Szuhay megsajnálta bennünket:

— Bolondok vagytok ti mind a hárman!... Szoknya után futó bolondok!... Akiket az asszonyisvátkodás megejtett... Holnap este, ahogy elkezd csalogatni, ugorjatok lóra és nyargaljatok a nyakára... Ott lesz a füzes tulso sarkán...

Hát ott is volt... Csak nem a tündér... Hanem a juhászbojtár, — jajgató furulyájával:

„Selyem erdő gyászba van,
Selyem erdő gyászba van:
Bogár Imre halva van...”

azért is építik sietve ezeket az új házakat, hogy a felnőttek is megismerkedjenek végre a betűkkel, a tudományokkal, műveltség-ekkel. És a piros-tégla-ügy kezdte hívogatni a gyermekeket a külvárosokban, mint akár a tér közepére fölállított hőember, amelynek piros kukoricát dugtak az orra helyére: hívogatta, mint valami télképi mesemondó, tarka-barka bűvész, mulatságos komédiás; hívogatta, mintha karjai lennének, amelyek karok mindig simogatásra és ölelésre vannak kitérve.

— Hm — mondta a pesti polgár —, ma-holnap jobb dolguk lesz a gyermekeinknek, mint nekünk volt.

A gondolkozók már régen megállapították, hogy az ember tulajdonképpen azért él, hogy maradékaikat fölnevelhesse, nekik sorsot biztosítson, lehetőleg kenyeret adjon a kezükbe.

Hát ez nem egészen így van, mert mindig lesznek felnőttek, akik nem felejtik el a maguk ifjúkori szenvedéseit, inasiskoláit, nyomorúságait, kínlódasait, amelyeket óhajlásuk szerint végigpróbáltatnának az utódai-kkal is, mert a régi latin szerint teher alatt nő a pálma.

Ha elfelejtett volna: emlékezetbe idézem a régi pesti polgár mondásait, amikor Bárczy azt kezdte tervezgetni, hogy minden városnegyedben hét-nyolc (a hatodik kerületbe tizenhét) elemi iskolát épít. „En gyerek-koromban hajnalban keltem föl, hogy nyolc órára a messi iskolába lehessen”, — mondá a polgár és ha önértesebb fajta volt, azt is hozzá gondolta: „Mégis ember lett belőlem!” — Főlemlegették, hogy a tanítónak meg kellett szolgálni a fizetését, mert délelőtt meg délután egyaránt volt tanítás, a polgár (gyermekkorában) az iskolatáskájában vitte magával az ebédjét, — „egy darab fekete kenyert!” — a tanító nem ugrott el az asztala mellől, amikor a levest kezdték húzni a toronyban. A város megnézte a garast, amelyet a tanítójának fizetett. Meg aztán úgy is csak pár évig jár iskolába az ember, jó erre a célra bármely ház is, senki sem akar megvétni az iskolában, mint Jókai Szusza. Voltaképpen tehát Bárczy nem is a gyermekek kedvéért építi az új iskolákat, mert a gyermek elröppen a legszebb kalitkából is, hanem a tanítóságnak épít fényűző, kellemes, ragyogó palotákat. Nem csoda, maga is tanár volt.

— Minden pénzünket iskolákra költöl — fakadt ki az a polgár, aki szeretett vigyázni a „város urainak a körmére”. — Már Óbudának is hét iskolája van, ahol pedig a gyerek kora tavasztól nem jár iskolába, mert szőlőmunkát végez. A tanító urizál az iskolában, frakkos kabátban jár; a tanítónőknek pedig annyi a ráérő idejük, hogy fölsaptak regényíróknak. Pedig ez hajdanában — „a mi időkben” — csak a pest megyei főispánnak volt megengedve.

Nem, ahogy se nézte minden pesti polgár lelkesedéssel a Bárczy építkezéseit. Általában még olyan világ volt, hogy ha egy uccában új házat kezdtek építeni, akkor a szomszédos uccából is eljöttek kibicelni a háziurak az épülő ház elé: vajjon milyen bolond-ág készül megint — mennyi lesz az árenda, a boltbér az új házban —, ki lesz az a bolond, aki felköltözik a negyedik emeletre, illetőleg az ötödik emeletre, mert csak ötödik az a pince és a magosföldszint révén? Nem lehet minden uccából palotás Andrássy utat építeni, a szegénységnek, a kispolgárságnak is kell lakni valahol.

Természetes, hogy ez a kibicelés akkor is megkezdődött, amikor a kőművesek valamely új iskola alapjait rakták le.

— Talán eddig nem jártak a gyermekeink iskolába? — kérdezték a polgárok. — Hát mi hol tanulunk meg írni, olvasni? Tán a gólyától? A bábaasszonyok nem szaporodnak a kerületben, ellenben mindennap épül egy új iskola, — a sok mihaszna tanító kedvéért. Meg azért, hogy egy pár városatyá bédughassa az unokahugát tanítónőnek.

Ellenben vizsgálták más szempontokból is a „mérhetetlen” építkezést:

— Nem vettétek észre, hogy a hatodik kerületnek mennyi iskolája van? Tizenhét iskolát tart fenn a város ebben a kerületben, persze, mert Vázsonyi a képviselője. A józsefvárosiaknak, pedig vannak annyian, mint a terézvárosiak, meg kell elégedni nyolc iskolával. Hol van itt az igazság?

*

De hát Bárczy csak „karácsonyi-kedvvel” épített, mintha egy-egy új iskola megnyitása volna a legnagyobb öröme az életben. Vannak ilyen fanatikus emberek, akik nem tudják elképzelni még az Angyalföldet sem iskola nélkül, pedig ott már csak igazán nem tanulnak a gyermekek, mert okosabb dolgot is tehetnek. Mindenesetre Bárczy István óta kezdett a fővárosi tanügynek komolyabb jelentősége lenni.

A fővárosi tanító már nem is nagyon csodálkozott, amikor a szülők tiszteletteljesen „tanár úrnak” titulálták, mert úgy érezte, hogy kivételes helyzeténél és gazdájánál fogva ez a cím is jár neki. A házasságközvetítő csavargós gondolatvilágában egy fővárosi tanító már csaknem annyit kezdett számítani, mint egy kinevezett államtitkársági: nagyobb baj nem érheti ezért ebben az életben. A tanító megszokta, hogy jó ruhája, rendes lakása, intelligens társasága legyen, a kerületi körben szívesen látták és na nem volt kellemetlen fráter, a vendégszerető polgárok szívesen meghívták otthonaikba. „Ime, itt van a kis nebuló, — mondták gyermekükre mutatva —, aki jövőre tanító

úrhoz fog járni!” Az egyes iskolák között versengés keletkezik, hol tanítanak jobban, hol vannak a jobb tanítók, hol a kiválóbb igazgatók? A falusias mesterből anarchistává, örök elégedetlenségévé váltott régi fővárosi tanító szinte nyomtalanul eltűnik, amikor Bárczy veszi kezébe a tanítóság életének irányítását. (Nem hiába szavalt annyit Sacher Pista korában a szalónokban.) A tanítóságban fölbred valami, amit némelyek a legnagyobb dolognak tartanak az emberi életben: az ambíció. — Kitűnni, kiválni, kiragyni az ezer tanító és a hetvenkilenc iskola közül. Az érsekuccai iskolával a távoli Józsefvárosból versengésre kel pedagógiai hírnévben az erdélyiuccai iskola. „Csak a Bíró uccában tudnak tanítani”, — mondják máshol a polgárok. Míg a Terézvárosban a „Felsőerdősorra” esküsznek. Már komolyan veszik a furcsa Gábel Jakabot is, aki néhány óra alatt tanít meg olvasásra, analfabéta katonákat.

És ugyanakkor az ügyvezető „szegény kis tanító”, a tanító se mondogat magában jámbor átkozódásokat, amikor reggel-kint iskolája felé siet, holott az őszi ködben az volt az óhajtása, hogy bár törne ki valamely ragály, amely miatt az iskolát he kelene darabidőre csukni. Ez a kis tanító is önértesebb lett, mert a nagyhasú, goromba, vagy nyájaskodó igazgató urak apránként eltűntek az iskolákból. Nem egyetlen ember alattomos szeszélye szerint kell életének kedvének igazodnia, hanem most már a „tanácsnál” meghallgatják a kis tanítót is. A demokratikus szellemet, amelyet Bárczy hozott magával, természetesen a tanítónők érzik meg leghamarabb, mert a nők mindig intelligensebbek a férfiaknál. És a demokratikus kis tanító kezd megértőbben, gondolkodóbban foglalkozni a gondjaira bízott leánykával, holtnak hitt ambíciók ébredésnek föl benne arról, hogy mint „jó tanítónőt” emlegetik a városban, holott azelőtt nem igen büszkélkedett ezen minőségével. És most már, ha a kis tanító költői hajlandóságot érez magában: többé nem ama csillagkeresztes Beniczky né az ideálja, hanem Lagerlöf Zelma, a tanítónő.

A tudatlan, korteskedő, porkoláb iskola-igazgatókkal együtt eltűnik az új iskolából a seprőlgyűjtő fenyegetőző iskolaszolga. A szülők nyugodtan panaszt tehetnek, ha gyermeküket az iskolában bántalmazták, elégtételt kapnak.

— Minket még virgáccsal vertek! — sóhajtott föl a mult időkbeli itt maradt polgár. — A padra lehúzott a tanító és tizenkettőt vert rám. Mégis...

De már nincs ideje befejezni mondókáját a régi polgárnak, mert a pesti tekintetes úr, a polgármester új jelszót dob a polgár fülébe: — Most pedig olcsó kislakásokat fogunk építeni a szegény embereknek!

— Miért nem is ment kőművesnek ez a Bárczy Pista? — dohog magában a régi pesti polgár.

A Szinyei Társaság kiállítása

Mákor a Szinyei Társaság néhány hét előtt Londonban olyan feltűnően nagy sikert aratott s olyan megbecsülendő jó hírt szerzett a magyar művészetnek, akadtak kákán csomót keresők akik azt vitatták, hogy a Szinyei Társaságnak ez a londoni kiállítása nem reprezentálta a egész magyar művészetet. Pontosabban: e akadékoskodások mögött az a vád hangzott mintha a Szinyei Társaság nem lett volna jogosult erre a reprezentációra. Akik holnap kezdve elvándorolnak arra a kiállításra, amely Ernst Lajos rendezett a maga nagymezőcsú múzeumában s amelyen másodízben jelenik meg a budapesti közönség előtt ez a művészegyesület — látni fogják, hogy a magyar művészet reprezentációjának lehetőségei és joga valóban megvan e társaságban. S ez nem stílusprobléma nem annak a kérdése, hogy a társaság ma összetételében konzervatívabb jellegű vagy egy ségesen újabb törekvésű-e, egyszerűen reprezentáló, mert a reprezentatív egyéniségeket foglalja magában.

A kiállítás nagytermében középen egy fiatal lány márványfeje áll. Könnyű és grációzus eleven és tiszta, a maga nyitott szájú szűziségeben. A társaságnak talán legöregebb tagja faragta, az öreg Stróbl Alajos. Ezért a fejér külön érdemes elmenni a kiállításra és ez a feje a maga szépségében jelentéktelenné teszi mince kételkedéseket vagy stílári problémakereséseket. De nem áll egyedül ez a fej a maga érdemeivel és meglepetésszerűségével. Egyik terem falán a társaság idősebb generációjának egy másik tagja, Fényes Adolf hoz ugyanilyen érdekességet és ugyanilyen meglepetést. Ma be vallhatjuk, hogy megdöbbenéssel láttuk néhány esztendővel ezelőtt, mikor Fényes Adolf egy szép napon a maga nagy művészi multjánál minden tradíciójával szakított és egészen úton indult el a realizmus országából a mesénel és a költészetnek, a fantáziának és a regényességnek birodalmába. Senki sem tudhatta, hogy ez az út hova vezet. Ma három meghalóan méltó és szépséges magyar tájképe előtt állva, má nem kétséges ennek az útnak az iránya, célja és befejezése. Fényes Adolf, aki már egyszer legelső-közé érkezett meg, most új úton ugyan ilyen célt ért. E két idősebb művész új fiatal sága mellett ott találjuk jeles kortársainkat: Grünwald Bélának szenvedélyes pártosa: a magyar tájképben, amely hősköteményt tud írni a pihenő nyájból, a pásztor házából s egyszerű malom képét a regényesség magassáig gain túl tudja fokozni. Az ő tájképeinek komolysága, atelier-stúdiumának finom kompozíciós ritmuza mellett ott ragyog Csók István színeinek finom derűje, a *Mutatozó társaság* étlék-foltjai s a *Pihenő lány* vagy az *Interieur* gyöngyházás csillogása. A szomszéd falon pedig Perlmutter Izsák valóságábrázolása, biztonsága festői elmélyültsége olyan vásznakon, mint *Csendélet*, *Pirosnővér* nő, a *Varróleány* vagy *Gyász*. S itt találkoznak újból Rudnay Bélával aki kétségtelül a legdrámaibb és a legerősebb magyar művészek közül való. *Falubejárat*-a maga vehemenciájával és tanulmányfejlélekből való mélységével, nagy múzeumok falára való. Örvendetes találkozás esik itt Koszt Józseffel, aki régi erejében és régi gazdagságával tele van melegséggel, virágoscsendéletén, szél malmán és tájképén.

Új, egyéni hang ebben az-orchesterben az a néhány szűkszavú rajzlap, amelyeket Vasari hozott Párizsból. S az idősebb generációból még *Magyar-Mannheimer* régtől szeretett színvibrálása, *Réti* komolysága és *Glatz* nobilis természetlátása egyenként és együttesen komoly tényszerű ennek a gyűjteménynek. Véletlenül maradt itt utolsónak *Rippl-Rónai*, aki ismét hal portréit állított ki, ugyanazokkal az értékekkel, amelyeket néhány hét előtt kollektív kiállításán jegeztünk föl róla.

A Szinyei Társaságnak ez az idősebb generációja. Az ő képességeik és az ő munkateljesítményük az, amely viszi és ragadja magával a fiatalokat is, új és kereső utakra csábítva őket. Így kerül elénk például *Vidovszky*, aki egy esztendővel ezelőtt még nagyon becsületes, de szinte száraz tájképeken dolgozott, ma új formában és új fejlődéssel olyan meleg és hatásos természetábrázolással, mint *A téli nap* vagy *Körös partja*. Ebben az impulzusban fordul például *Hermann Lipót* a regényes, figurális kompozíció területéről új érdeklődéssel és új tehetséggel is a tájkép felé s kiállított négy vásznan, közül jóformán mindegyik már komoly eredményt jelent. *Zádor István* a rézkarcoló tő melől így került a festő állványa elé, hogy ma mint portretista, egy tiszta egyszerűségű női arccal és két finom tájképpel szerepeljen komoly versenytársként. Ebben a példaadásban lát újra munkához *Kandó László*, aki esztendőig pihent s most egy komoly férfiportrén és egy tanulmányfejen számol be készülődéséről és eredményeiről. Ezek a kiállítás újdonságként följegyzendő eseményei.

Nem az újdonságok sorába való, viszont a kiállítás legjava értékei közé tartozik *Hatvany Ferenc* kollektója. Nem meglepetés már, csak folytatása és fejlesztése annak az útnak, amelyen már régebben nagy messzeségeket tett meg. Amint ő a színek gyöngyöző fényével játszik, a legnemesebb piktúra és a legnemesebb portré-művészet. Álló aktja, fél-aktja és két női portréja, néhány kisebb tájképével együtt, a kiállítás legnépszerűbb látványai lesznek. Ugyanígy az akreditáltak közül való *Pólya Tibor* mozgalmas téli képével és előkelő kolorisztikájú női tanulmányával. *Mattyasovszky Zsolnay László*

ABBAZIA

Lederer (Parkhotel) Pension

Ósrégi, elsőrangú családi ház.

Leveleim: Frau Flora Lederer, Abbazia, Parkhotel. Felvilágosítást ad Budapest Dr. Sebestyén. Tel. 157-71

Teljes ellátás 35 lírától 50 líráig.

Dr. Horvát gyermeküdülője Villa Flóra

Gyermekek 3 éven felül kíséret nélkül is. Künlakó gyermekek napközben ellátásra és gondozásra felvétetnek. Kísérők részére külön depandance.

RESIDENZ-SZÁLLODA (PENZIÓ)

Legszebb fekvés a strandon. Közvetlen a tenger mellett. Legelsőrendű konyha! Meglehető olcsó árak. Brényi Béla gyógyszerész. Prospektust küld.

Breiner szálloda és penzió

Tenger mellett. Minden szoba balkonnal. Tengeri és édesvízi fürdők. Lift. Gőzfűtés.

Hotel Pension Louise

Elsőrangú honya. — Központi fűtés. — J. PUM.

Pension Viktor a Súdstrandon

Terasz a tengerre. Elsőrangú konyha. Teljes penzió szobával 35 lírától.

Pension Internationale

Magyar családi ház. Sz. át tengeri fürdő. Arany nagyker.

Tulajdonos: Payer Röscher Lilly

a svábhegyi Bella Vista penzió tulajdonosa.